

TAKI KRAKÓW

*Miara Wody Wylany
w Roku 1813. dnia 26.
Sierpnia
Fundatornia
Wiktoria Gallii*

TABLICE POWODZIOWE

WYDANIE III POPRAWIONE

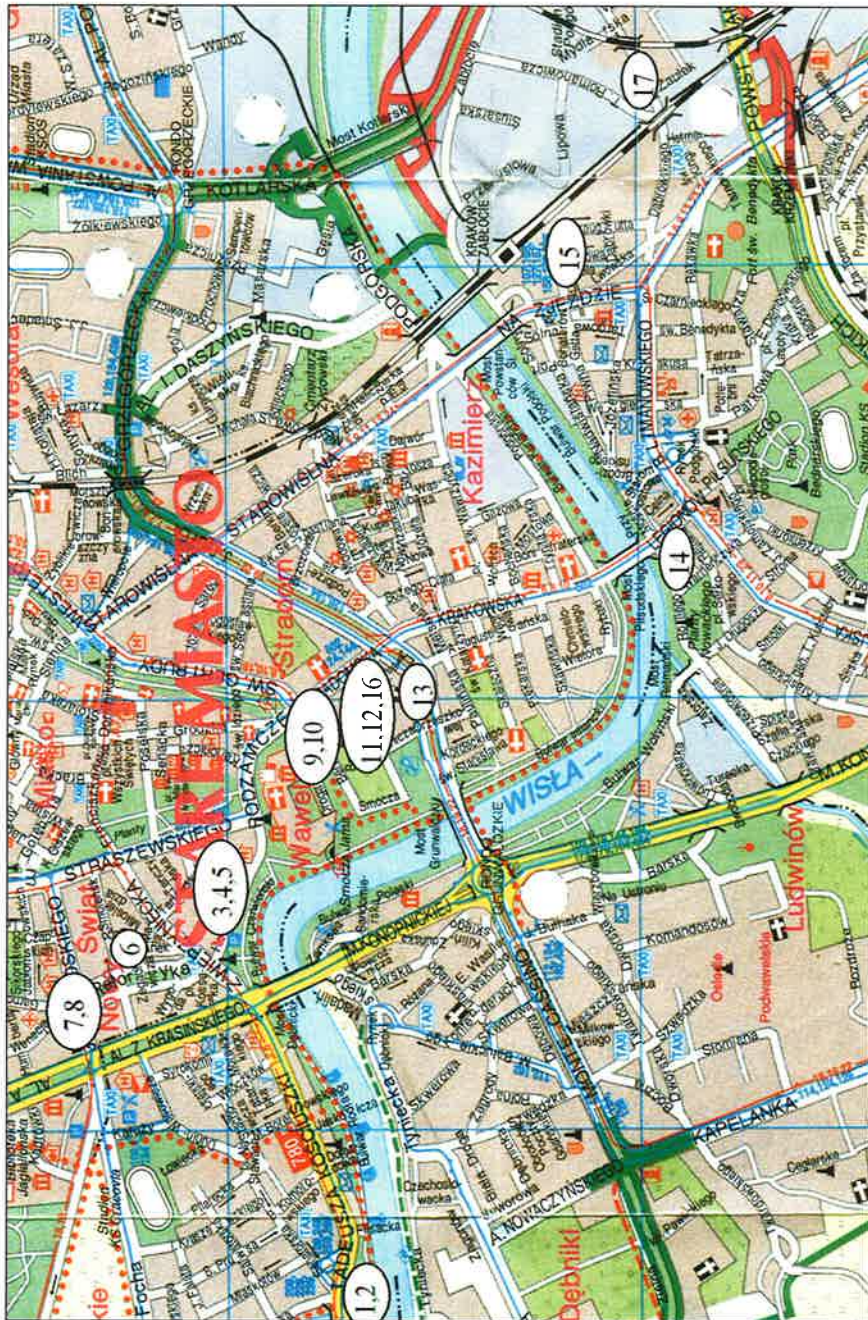
Wstęp

Wydana w 1999r. staraniem Urzędu Miasta Krakowa broszura edukacyjna „Taki Kraków – Tablice powodziowe” wzbudziła duże zainteresowanie zarówno środowiska zawodowo związanego z ochroną przed powodzią, jak i mieszkańców Krakowa. Wznawiając wydanie tej broszury starano się, zachowując jej turystyczno-historyczny charakter, poszerzyć ją o fotografie ilustrujące minione powodzie oraz fragmenty opisów - odnalezione w archiwach. Staraniem służb miejskich odrestaurowano 15 tablic upamiętniających powodzie historyczne, które umieszczano dawniej w widocznych miejscach na budynkach. Odnowienie tablic, a także wznowienie wydawnictwa niniejszej broszury, jest spełnieniem przesłania z przeszłości, „aby potomkowie byli na przyszłość mądrzejsi”, bowiem zagrożenie Krakowa klęską powodzi nadal istnieje, chociaż obecnie ma ono nieco inny charakter i jest dużo mniejsze niż na początku minionego stulecia - kiedy to nieobwałowana Wisła stosunkowo często zalewała tereny pod Wzgórzem Wawelskim.

Wacław Wojciechowski

Lokalizacja tablic powodziowych

Napis na tablicy głosi, że umieszczono ją „DLA WIADOMOŚCI W R. 1593 W MIESIĄCU LIPCU W ROKU 1697 W MIESIĄCU SIERPNIU WYLEW WODY BYŁ WIĘKSZY O 20 CALI NAD WYLEW DNIA 26 SIERPNIAR 1813 ZDARZONY POMNIKIEM PONIŻEJ POŁOŻONYM OPISANY”.

30 cm poniżej, a 2 m nad ziemią, Zofia Otfinowska myśląc o ostrzeżeniu przyszłych pokoleń, umieściła tablicę z napisem: „EUFEMIA Z JAXÓW OTFFINOWSKA XIENI KONWENTU ZWIERZYNICIECKIEGO POTOMNOŚCI IŻ WYLEW WODY DNIA 26-GO SIERPNIAR 1813 BYŁ DO TEGO PUNKTU”.

Kierując się w stronę centrum miasta, idziemy lewym brzegiem Wisły, wzdłuż kamiennych bulwarów i ziemnych obwałowań wybudowanych w latach 1907 –1912, w ramach realizacji programu porządkowania gospodarki wodnej na terenie Krakowa i regulacji Wisły. Dochodzimy do leżącego tuż u podnóża Wawelu placu Na Groblach, gdzie w ubiegłym wieku był targ koński. Tu, na narożniku budynku dawnego browaru królewskiego (obecnie Hotelu Sheraton), znajdują się

trzy tablice powodziowe. Najwyżej, bo na 2,15 m od chodnika, umieszczona jest tablica następującej treści: „PAMIETNIK – WYLEW WODY RZEKI WISŁY W ROKU 1813 DNIA 23 SIERPNIAR DO PUNKTU WSKAZUJĄCEGO RĘKI, UMIESZCZONY PRZEZ KUPCÓW, POD TEN CZAS TRUDNIACYCH SIĘ HANDLEM DRZEWA”.

Na tablicy znajduje się rysunek dłoni z wyciągniętym palcem wskazującym poziom wody w trakcie tej wielkiej powodzi, która dokonała poważnych zniszczeń w Krakowie i okolicach. Wisła wystąpiła

z brzegów i zalała Stradom, Kazimierz, Błonia aż po Bronowice, a na prawym brzegu Zakrzówek, Ludwinów, Podgórze i inne przedmieścia. Szkody były ogromne. Jeden z kronikarzy tak tę powódź

napadu na ten klasztor. Oto kilka szczegółów. 16 kwietnia 1612r. Aleksander Koniecpolski wysadził bramę klasztoru petardą i wprowadził dwie kandydatki na zakonnice – siostry Zofię i Dorotę Dębińskie, odstawiając w kolasce do własnego majątku w Sieradzkim. Za sprofanowanie klasztoru, po 10 latach banicji, musiał wypłacić klasztorowi 15 000 złotych polskich odszkodowania. Z tego okresu zachował się tylko fragment budynku klasztorowego z murem. Właśnie na murze umieszczona została tablica informująca o powodziach, które nawiedziły Kraków blisko 50 lat później. Napis głosi: „1671 XX IULY -MAGDALIS ARDENTI DUM TRAYCIT AETHERA RORE APPLAUDIT ALTUM VISTULA ATTOLLENS CAPUT SCIRE AERAM ROCITAS CHRONICOS EN COLICE ELENCHO CIS DILVVIUM STITIT MOX ANNO REDEVNTE TVMET VIOLENTIOR AMNIS CERNIS DESVPER INDICEM”, co znaczy: „1671 20 lipca - Gdy dzień św. Magdaleny gorącą rosą napełnia powietrze - Cieszy się Wisła podnosząc głowę - Chcesz wiedzieć kiedy to było, szukaj w kronikach. Tu wylew zatrzymał się. Niebawem w rok potem wznosi się woda jeszcze gwałtowniej. Zobacz górny wskaźnik”.

Na tablicy widnieją dwa znaki wysokości wód powodziowych. Niższy znak – palec wskazujący ręki - odnosi się do powodzi z roku 1670, wyższy do 1671r. Tablica ta jest najstarszą zachowaną tablicą powodziową w Krakowie. Istniejący kościół św. Agnieszki został poświęcony przez biskupa Mikołaja Oborskiego 10 lat później, w 1681r. Był on często zalewany, ponieważ obok kościoła przepływała Stara Wisła.

Po powodzi poziomy wielkiej wody zostały oznakowane tablicami na ważniejszych obiektach w mieście. Ta tablica jest jedną z nich.

66 cm nad chodnikiem umieszczona jest trzecia tablica z napisem: „WYLEW WODY D: 21 I 22 LUTEGO 1876R.” Jest to jedyna tablica dotycząca powodzi zimowej, tzw. zatorowej. Spowodowana została falą ciepła, jaka napłynęła do Krakowa w dniach 14 –17 lutego, na skutek czego „ruszyły lody i porobiły się tu i ówdzie wielkie zatory”. Spiętrzona kra zatamowała przepływ wody pod mostem Podgórskim i nastąpił nadspodziewanie wielki wylew. Woda dochodziła nawet do Błoi, do ul. Garncarskiej i ul. Blich. Zalana została też rzeźnia na Grzegórzkach. Ciekawostką, jaka się tu zachowała, jest drewniany wodowskaz z podziałką co 5 cm.

Idąc ulicą Retoryka, która powstała w miejscu zasypania koryta Rudawy i przerzucenia jej nurtu pod klasztor Panien Zwierzynieckich, dochodzimy do skrzyżowania z ul. Smoleńsk. Skręcamy w prawo – na rogu ulic Smoleńsk i Felicjanek, na małym placu, stoi kościół Bożego Miłosierdzia. Obecna budowla powstała w roku 1665 na fundamentach starego kościoła - całkowicie zniszczonego w czasie wojny polsko-szwedzkiej i odbudowanego z funduszy pochodzących ze składek publicznych. Wewnątrz kościoła, na prawej ścianie tuż obok ołtarza głównego, zachowała się w bardzo dobrym stanie marmurowa tablica z rysunkiem dłoni z wyprostowanym palcem wskazującym poziom wody w czasie powodzi. Poniżej napis: „WYLEW WODY BYŁ WIELKI (DNIA 26. SIERPNIA 1813R.) DO PONKTU WSKAZUJĄCY RĘKI”.

Wracamy na ul. Retoryka i dochodzimy do ul. Piłsudskiego (dawna Wolska). Pod numerem 27 jest budynek Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół” założonego w 1885r., które wybudowało dla mieszkańców Krakowa gmach z dwiema salami gimnastycznymi. Na budynku tym, od strony chodnika, znajdują się dwie tablice. Jedna, po prawej stronie budynku na wysokości 1,25 m nad terenem, dotyczy powodzi z 1903r.

W 1655r. w czasie potopu szwedzkiego kościół został zburzony. Obecny budynek to okazała budowla trzynawowa, bazylikowa, na planie krzyża, z dwuwieżową fasadą frontową. Introdukcja bernardynów do nowego kościoła nastąpiła 20 września 1676r., jeszcze przed całkowitym ukończeniem prac. Konsekracja odbyła się cztery

lata później - 10 listopada 1680r. Kościół wraz z klasztorem był wielokrotnie zalewany wodami powodziowymi.

Pamiętki tych wydarzeń zachowały się w kościele i w klasztorze. W kościele – na pierwszym filarze po prawej stronie nawy głównej, umieszczona jest na wysokości 1,5 m od posadzki tablica powodziowa z czarnego marmuru z napisem: „RP.1813.

DNIA 26 SIERPNIA BYŁA POWÓDZ NIEPAMIĘTNA KOSCIÓŁ TEN WODA ZAŁAŁA W WYSOKOŚCI POŁTORA ŁOKCIA, A KLASZTOR ŁOKCI PÓLTRZECIA” (łokieć ok. 57 cm).

W klasztorze, na dziedzińcu wewnętrznym, po jego prawej stronie umieszczono kolejną tablicę upamiętniającą: „WYLEW WISŁY 12/7 1903R.”, a poziom wody oznaczono strzałką. Ponadto w murach budynku klasztorowego, w części przyziemnej, znajdują się otwory, które wybito w celu odprowadzenia i osuszania korytarzy po powodzi 1903 r.

Niedaleko klasztoru oo.. Bernardynów na ul. Koletek znajduje się dawny budynek Mateusza Dubieckiego. Ufundował on tablicę powodziową dotyczącą klęski 1813r. Na ścianie zewnętrznej budynku pod nr 9, po prawej stronie od wejścia, na wysokości 1,60 m nad chodnikiem, znajduje się tablica z napisem:

„ANNO DNI 1813 DIE 26 MENSE AUGUSTO VANDALUS ABONDANTIUM IMBRIUM HORAS 72 CADENTIUM AD HUIUS LAPIDIS LINEAM INFIMAM IN TUMUIT MAMOR IN HORTO OPPOSITO (MIMOREM EXUDANTIAM MEMORAT 1671 mo) HOC INFELIX MONUMENTUM OBSERTAGES HORRENDAS HOMINIBUS PECORIBUS AEIDIBUS SEGETIBUS PONTIBUS FAKTAS QUAS NEMO SALIS PLORAVERIT MATHAUS DUBIECKI CANCELLARIUS CATHEDR.CRACOV. DOMUS ET HORTI HAERES POSUIT UT MODERNIS DAMNIS EDOCTI PLUS POSTERI SAPIANT”,